

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 213

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"פִּינַחַס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִכְהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֻמַּתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאַתִּי בְּתוֹכְכֶם"

מדוע, הלכה ואין מורין כן?

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

העוול. ולכן הקב"ה שהוא אמת וחותרו אמת, "חֲקֹר לֵב בַּחֲזֹן פְּלִיּוֹת" (ירמיה יז), כי הלב והכליות עיקרו של אדם ולכן פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, שהעיד עליו השי"ת כי לא היה בקנאותו דבר אחר, אלא "תַּחַת אֲשֶׁר קִנְאָ לְאַלְקִינוּ", הוא איש האמת אשר אהבת שמו יתברך בלבו וכליותיו ולכן: "וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל!"

כמו כן יש לראות בהפכו, "צָרֹר אֶת הַמַּדְיָנִים" (במדבר כה). בגלל חטאם אשר החטיאו את ישראל במעשה זמרי ואחז"ל ('מדרש תנחומא' 'פנחס' ג): 'שכל המחטיא את חברו, קשה מן ההורגו. שההורגו בעה"ז יש לו חלק לעה"ב והמחטיאו הורגו בעה"ז ולעה"ב'.

עד כמה רחוקים אנו מדעת תורה ויצויר אם נראה רוצח שכל אומנותו ללסטם את הבריות ולהרוג נפשות, הולך ומטייל לו חפשי לנפשו בשווקים וברחובות באין מעצור ולא עוד אלא שמכובד הוא ביותר על אומנותו זו וגם תלמידים רבים מתאספים אליו להקשיב קולו, האם לא תאחוז בנו חלחלה ותיעוב גדול על עולם הפקר כזה?

והנה כשאנו רואים מסית ומדיח הולך לנגדנו, שאומנותו היא לכתוב ספרי מינות וכפירה ודברי חשק וכן כל דבוריו

המשך בעמ' 2 <<<

מאהבתו יתברך, לו הותר המעשה. ועי' ברמב"ן פ' 'יתרו' שפירש ('שמות' יח כא): "אֲנָשֵׁי אֲמַת שְׂנְאֵי בְּצַע" - 'שהם אוהבים האמת ושונאים העושה'. וכי יראו עושה וחמס אין דעתם סובלת אותו, אבל כל חפצם להציל גזול מיד עושה'. הוא אשר אמרנו, כי איש האמת אוהב את האמת ושונא את

מפורש כאן שאלמלא פנחס היתה גזירת כליה ממש על ישראל ח"ו ויש להבין במה זכות זו גדולה כ"כ שעל ידה נצולו כל ישראל והרי כל מה שעשה פנחס אינו אלא 'הבא לימלך אין מורין לו' ('סנהדרין' פב.). וקשה אם כחה גדול הוא עד כדי כך, למה אין מורין כן? אמנם התורה כבר השיבה על זה כדכתיב: "תַּחַת אֲשֶׁר קִנְאָ לְאַלְקִינוּ וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". דהנה תכלית המצוות כולן הוא לזכך ולצרף לכו של אדם, להיותו מתקרב יותר אל האמת בשלמות מעשיו ומחשבתו, כמאמרם ז"ל (ב"ר פמ"ד): 'לא נתנו המצוות, אלא, לצרף בהן את ישראל'.

נמצאת למד כי עיקרו של אדם הוא הלב ואליו כווננו כל ענין מעשי המצוות ולכן הלכה זו ש'הבועל ארמית קנאין פוגעין בו' (ע"ז לו): 'הלכה היא ואין מורין כן', כי לא נמסרה אלא לקנאין, למי שמדת האמת

מתנוצצת בו להיות מאוהבי השי"ת ולשנוא הרע, עד כדי למסור נפשו על כבודו ית' ולפגוע בהחוטא הזה אשר חילל ובעל בת נכר. וכדכתיב (תהילים' צז): "אֶהְיֶה ה' שְׂנְאוֹ רָע" ומשום כך 'הלכה זו, אין מורין אותה כן'. כי מי יודע מה בלבו של אדם ורק הוא עצמו שמכיר בעצמו שנאת הרע הנובעת

"פִּינַחַס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִכְהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֻמַּתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתִי בְּתוֹכָם"

ישראל.

לפי זה יש כאן ק"ו; ומה פנחס שקצף על אחרים עושי רשעה, היתה בזה הצלה גדולה, אם אדם מתקצף על עצמו והוא בעצמו נוזף על חטאיו שעשה ע"י למוד המוסר ומקיים: **"תחת גְּעֵרָה בְּמִכִּין מִהַכּוֹת כְּסִיל מֵאָה"** (משלי' יז) עאכו"כ שגדולה ההצלה. ומזה לומדים הערך הגדול של למוד המוסר אפילו פעם אחת בהתפעלות ובסערה, עד שמביא לקצפו את קצפי בבחינת, ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע.

והנה בטבעו של אדם, שלמוד המוסר קשה לו יותר מלמוד התורה בכלל, הסבות לזה: א. אדם אינו רוצה להפריע את מנוחתו, רוצה להיות שאנן ושליח כמו אתמול, כן היום כהרגלו ואם ילמד מוסר ויתרשם יהיה מופרע ממנוחתו. ועל דרך זה כתיב (ישעיה' ו): **"הֲשִׁמְנוּ לִבְ הָעַם הַזֶּה וְאֲזַנֵּי הַכֹּהֲנִים וְעֵינֵי הַשֹּׁעֵם פֶּן יֵרְאוּ בְּעֵינָיו וּבְאָזְנָיו וְשָׁמַע וְלִבְּבו יִבִּין וְנָשָׂב וְרָפָא לוֹ"** ולכאורה, **"מִי פִתִּי יִסֵּר הַנְּהָ"** (משלי ט) ויפחד פן **"שָׁב וְרָפָא לוֹ"**? אבל ההסבר הוא שמפחד שאם ישמע ויראה ולבבו יבין יפריע לו מנוחתו ויחייב אותו לשנות דרכו ומעשיו.

סבה שניה אפשר להבינה ע"פ משל: למי שיוודע בעצמו שהוא יפה תואר ויפה מראה, נעים לו להביט בראי, אבל מי שיוודע שהוא מכוער ביותר, אין לו רצון להביט בראי ולראות את פרצופו, אותו הדבר היות ש**"לִב יוֹדַע מֵרַת נִפְשׁוֹ"** (משלי' יד). וכן אמרו חז"ל: **"יודעים רשעים שדרכן למיתה"** (שבת' לא:); ועוד אמרו: **"הרשעים מלאים חרטה"** (שבת מוסר' כה). וכן כל אדם לפי ערכו בנפשו פנימה הוא מרגיש את חסרונותיו ואין לו רצון ללמוד ספרי מוסר, כי ע"י ספרי מוסר יראה פרצופו האמיתי וזה לא נוח לו.

אבל באמת זוהי סכלות, כי מה יתן לאדם אם יכסה או יעלים את האמת, אדרבה אדם צריך להכיר את עצמו וזה יביא לו הצלה, כי אחרי שיתבונן ויפקח על מעשיו ודרכיו וישוב ויתענין ללכת בדרך הישר; **"וְנָשָׂב וְרָפָא לוֹ"**. לכן צריך להשתוקק ולהשתדל בכל רצונו להגיע לזה כנאמר (משלי' ד): **"הַחֲזֹק בַּמוֹסֵר אֵל תִּרְגֵּךְ נִצְרָהּ פִּי הִיא חַיִּיקָה"** (זכרון מאיר). ■

זרעם עד עולם!

למדנו מכאן עיקר זה ש**"פִּי כָל לִבְבוֹת דוֹרָשׁ ה'**" (דברי הימים' א כח). בשני הקצוות בין במעשה הטוב ובין בהופכו, כי הכלל של האדם הוא הלב והמעשים רק פרטים המה בכללו. ומכיון שכן **"פִּינַחַס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִכְהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֻמַּתִּי... בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתִי"** שלא היה יכול לסבול ולראות חטא אף בזולתו, כי שונא הוא את הרע ו'מדה טובה מרובה בק"ו' (אבות דר' נתן' ל) ומה אם **'המחטיא את חברו קשה מן ההורגו... שהורגו בעה"ז ולעה"ב'**, המציל את חברו ומחיהו בעוה"ז ולעה"ב עאכו"כ. לכן **"בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתִי... וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹתִי"**, משום כך זכה וזיכה **"לֹא וְלִזְרְעוּ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנֶת עוֹלָם"** מדה כנגד מדה!

וההיפך בעמון ומואב כמו שנתבאר ולפיכך (במדבר לא): **"וַיִּשְׁלַח אֹתָם מִשָּׁה אֶלְפִי לַמַּטֵּה לְצַבֵּא אֹתָם וְאֶת פִּינַחַס בֶּן אֱלֶעָזָר הִכְהֵן לְצַבֵּא"** פנחס זה משוח מלחמה' (סוטה' מג). ולמה שלח את פנחס? אמר; **מי שהתחיל במצוה הוא גומר.** הוא השיב את חמתו והכה את המדינית הוא יגמור מצותו' (מדרש רבה' כב ג). יבוא זה שלבו טהור לקנא לאלקיו ולהחיות את ישראל וילחם עם המדינים המשוקצים שהכשילו את ישראל להחטיאם, הוא אשר כתוב עליו: **"לִכֹּן אָמַר הַנְּנִי נִתֵּן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם; וְהִיתָה לוֹ וְלִזְרְעוּ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנֶת עוֹלָם"**, ראוי והגון לצרור ולהכות בהם שכתוב עליהם: **"לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלֹמָם וְטַבְתָּם כֹּל יַמִּיהָ לְעוֹלָם"** (דברים כג). (אור יהל' ח"ב)

"פִּינַחַס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הִכְהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֻמַּתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתִי בְּתוֹכָם" (במדבר כה יא)

פִּי' רש"י: **"בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתִי" - בְּקִצְפוֹ אֶת הַקִּצְף שֶׁהָיָה לוֹ לְקִצְפוֹ'**, הנה רואים מכאן דבר נפלא, כי אדם יכול בקלות לתקן במעשיו הרבה מאד לאין ערך ושעור, ממה שיחכה עד שהקב"ה יתקן. ועוד, כי אילולי פנחס היתה נגזרת כליה על עם ישראל, אבל פנחס קצף את **"הקצף שהיה לי לקצוף"** והרג רק שנים והציל בזה את כלל

הסתה להחטיא בני ישראל להדיחם מעל השי"ת רח"ל, האם נרגיש כי רוצה גדול ומשחית כרם בית ישראל הולך לנגדנו? ולא נכחד שגם אם ידרוש בשלומנו נשמח עליו כעל כל הון ונשיב לו בסכר פנים יפות כראוי לנכבד כמוהו והתורה צווחת: **"צִרּוֹר אֶת הַמְּדַיְנִים: פִּי צִרְרִים הֵם לָכֵם בְּנִכְלִיָּהֶם"**, ללמדך **"שִׁקְשָׁה הַמַּחֲטִיא, יוֹתֵר מִן הַהוֹרֵג"**.

והרי בר נש זה אומנתו הרציחה בהיקף רחב מאד, כי ההורג נפשות בידיו כמה יספיק? אבל רוצה זה יושב לו בביתו ומיסב על שלחנו וכותב לו איזה כתבה ומדפיסה ואלפים ורבבות נהרגים על ידו, האם נרגיש כן? ואמנם יש להתריע על תקלה זו, שאף היודעים בעם אין ידיעתם מתאמת להבנת לבם ורחוקה הרבה מאד מהרגשת הלב והכליות, כי החוש והשכל מנותקים בנו ואין להם חבור זה לזה וזהו מקור השקר של אחד בפה ואחד בלב, **"נִתְהַי הָאֱמֶת נִעְדָּרְתָּ"** (ישעיה נט).

ולכשנעמיק חקר בזה נמצא כי אחד הוא בתורה אשר הוזהרנו בו **"לֹא תִחַמַּל וְלֹא תִכְסֶה עֵלְיוֹ"** (דברים יג), זה 'המסית ומדיח', כי כלל הוא ש'אין אדם חוטא ולא לו' (ב"מ ה:); כל חטאיו של אדם באים ע"י תאותו להשיג הנאתו ואף כי פעולותיו תוצאות חמדת לבבו המה, מ"מ אין זאת אומרת כי כל לבו ואנושיותו מקולקלים ומושחתים, כי בעת אשר תתקפהו תאותו ורצונו לחטוא, מכריעה היא את כל ישותו תחת כובד עול התאוה ולכן מיסרים אותו ונענש על חטאיו ואז יטהר.

לא כן המסית, שגילה רצונו השפל, שאחר יחטא וימרוד באלקיו, אין בזה שום תאוה והנאה, אלא שאיבד כל חושי הנפשיים ויצא מהכלל. ומשום כך אף שלא הועיל במעשיו להחטיא חברו ולא שמע אליו, מטמינים לו עדים מאחורי הגדר וסוקלים אותו, כי עצם ההסתה היא הפשע והמרד הגדול, מגמתו להחטיא אחרים וזולתו ולכן אין לו תקנה, אלא ההריגה והאבדון. וכן בעמון ומואב אשר הכשילו את ישראל בעבירה, מתועבים המה יותר ממצרים ואדום שקדמו ישראל בחרב, כי כל לבם מעין גרפש ומקור משחת ואין להם שייכות לקרבת אלקים, לא הם ולא

"בין המצרים"

ימי החרבן ומועדי ישראל

מדוע נקראת פרשת 'פנחס' שבה מופיעים כל מועדי ישראל לקראת ימי בין המצרים?

ולא עוד אלא שכדי שזה יקרה מפרידין, לעתים בין 'מטות' ו'מסעי'. מה ראו לענין זה, שהרי הפרשה הזו ופרשת 'אמור', הן שתי הפרשיות היחידות בתורה העוסקות במועדים ובמימים הטובים ודוקא היא נקראת בימי החרבן?

הסביר זאת בעל האגרא דפרקא: שיש ענין מיוחד לקרוא בפרשת 'פנחס' דוקא במועד הזה דוקא משום שמופיעים בו כל

יום ראשון הקרוב הוא יום צום שבעה עשר בתמוז שבו הובקעו חומות ירושלים בחרבן בית שני. זהו יום המועד לפורענות וחמש פורענויות שונות ארעו בו - נשתברו הלוחות הראשונים, כשירד משה וראה את העגל והמחולות סביבו, בוטל קרבן התמיד בימי בית ראשון, שכן הכהנים כבר לא מצאו כבשים להקריב אותם, שרף אפוסטמוס את התורה, הועמד צלם בהיכל וכאמור הובקעו חומות העיר.

המועדים וגם חלוקת הארץ. יש בכחה של קריאה זו להוציא מלב ישראל את יאוש הגלות להזכיר להם שהם עתידים לירש את הארץ ושהימים, ימי "בין המצרים" יהפכו להם לימי ששון ושמחה ולמועדים טובים כמו המועדים המוזכרים בפרשה. הוסיף על כך רבי ישראל מרוז'ין ואמר: "מקובל, שבבוא הגאולה, יהיה צום שבעה עשר בתמוז יום ראשון של חג. תשעה באב יהיה אחרון של חג. וימי "בין המצרים" שביניהם יהיו חול המועד. כנאמר בנבואת הנחמה של ירמיהו (לא יב): "וְהַפְכַתִּי אֲבָלָם לְשִׂשׂוֹן". כשאנו קוראים בפרשת 'פנחס' את פרשת המועדים והקרבנות שהיו קרבים בזמן שבית המקדש היה קיים, מתעורר הלב לשוב בתשובה שלמה ולקרוב את הגאולה ואת בנין בית המקדש. ■

קשה לו לאדם להיות ישר והגון כאשר הוא יושב בהשקט ובטחה ויש לו את כל הדרוש לו. החכמה היא להשאר כזה כשהוא מוקף בדאגות ובצרות, אין לו מנוחת הנפש והוא נדרף מכל הצדדים. את רוחו של העם היהודי ודרגתו הרוחנית יכולים אויבנו להעריך רק כאשר הוא נמצא ב"בין המצרים", כאשר הוא נמצא בגלות, נדרף ובזוי ובסבל אין קץ. הם בתנאים האלה כבר מזמן היו נשברים ומאבדים כל אמונה. זהו שנאמר: "כָּל רִדְפֶיהָ" - רודפיו של העם היהודי, "השיגוה" - השיגו את גדלותו של העם היהודי, "בין המצרים" - בימי המחשך שהם, השונאים והרודפים שלנו הביאו עלינו.

פרשת 'פנחס', שאנו קוראים השבוע, נקראת תמיד בסביבת ימי בין המצרים

על פי הגמרא בירושלמי (תענית פ"ד) הובקעו פעמים חומות העיר ביום זה, גם בחרבן בית ראשון וגם בבית שני. אמנם בירמיהו נאמר בהקשר לחרבן הראשון (ירמיה נב): "בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי בַּתְּשַׁעַה לַחֹדֶשׁ וַיִּחְזַק הָרָעַב בְּעִיר וְלֹא הָיָה לָהֶם לֶעֶם הָאָרֶץ: וַתִּבְקַע הָעִיר וְכָל אַנְשֵׁי הַמְּלָחָמָה יָבְרָחוּ וַיֵּצְאוּ מִן־הָעִיר לִילָה". אלא שהגמרא אומרת שמפני הצרות הגדולות שהיו אז, השתבשו החשבונות וסברו שהוא ט' בתמוז. אם היו בו חמשה פורענויות, או לפי ה'ירושלמי' ששה, כל מקרה הוא מסמל את ראשיתם של ימי בין המצרים המתחילים ממנו ועד לתשעה באב וזאת על פי הנאמר במגילת 'איכה' (א נ): "כָּל רִדְפֶיהָ הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים". רבי נפתלי מרופשיץ היה אומר: לא

מוסר

"לִיּוֹצֵר מְשַׁפַּחַת הַיְצָרִי לְשֵׁלֵם מְשַׁפַּחַת הַשְּׁלֵמִי"

מפסוק זה לומדים שבדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו

הַשְּׁלֵמִי" - הוא מוצא לידו משפחה של שלמים ויראים. זהו שנאמר: 'בדרך שאדם רוצה לילך, בה מוליכים אותו' (מכות י:). ■

משפחתו של יצר הרע ומוכנים לסייע על ידו ולהוביל אותו. כנגד זה "לשלם" - מי שמחפש את השלמות ואת הטוב - "משפחת

על פסוק זה היה אומר החפץ חיים: "לִיּוֹצֵר" - מי שנמשך אחר תאוות יצר הרע, "משפחת היצרי" - הוא מוצא סביבו מיד את כל

"וּמִנַּחְתֶּם וְנִסְפַּחֶם לַפְּרִים לְאֵילִם וּלְכַבָּשִׁים בְּמִסְפָּרם כַּמִּשְׁפָּטִים"

מה ניתן ללמוד מכך שכל המילים של פסוק זה מסיימים באות מ"ם?

פנינים לפרשה

"בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתַי... הַנְּנִי נִתַּן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם" (כו יא יב)

הקנאות מידה טובה היא מאד וכמו שאחזו"ל בברכות (לג.): **'גְּדוּלָה נִקְמָה שְׁנַתְנָה בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת? דְּכִתִּיב (תהלים צד): 'אַל נִקְמוּת ה' " אָמַר לִיָּה, בְּמִילְתִּיהָ מִיָּהָ אֲדוּלָה הִיא'**

אך כמובן שזקוקה היא הקנאות לטוהר וזיקוק המחשבה, כל סטיה קלה בטוהר המחשבה הופכת את מעשה הקנאות, ממעשה טוב ונפלא למעשה רע ואכזר, על האדם לטהר מחשבותיו לזקק נגיעותיו טרם יגש למעשה הקנאות ומשמגיע לידי כך ומקנא לד' אלקיו, אין בזה; לא מריבה ולא שנאה, לא רוע ולא אכזריות, אלא, מעשה תקון העולם.

למעשה של תקון העולם, המידה כנגד מידה היא נתינת **'בְּרִיתִי שְׁלוֹם'**, שאין לך כלי מחזיק ברכה לישראל כמו השלום, שנאמר (תהלים כט): **'ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם'**. השלום מורה על השלמות של הכלל, זו היא המידה המתאימה לינתן למי שקינא לד' אלוקיו באמת ובתמים, כיון שבכך משלים הוא את רצונו של ה' ומתקן הוא את הפרצות, אף שלעיני בשר נראה דבר זה כמו מחלוקת חלילה, אין זה אלא שלום. ורמז רמז לכך ה'חתם סופר' באומרו: **שמחלוקת היא בגימטריא: "שְׁלוֹם רַב"** (תהלים קיט). ללמדך שהמחלוקת הנעשית ע"י תלמיד חכם גדול הדור, אינה אלא **"שְׁלוֹם רַב"**.

"בְּנִי בְנִימֵן... לְשֹׁפָם מִשְׁפַּחַת הַשֹּׁפָמִי" (כו לח לט)

כתב רבינו יעקב 'בעל הטורים': **'הִיָּה לָהּ לומר "הַשֹּׁפָמִי"**. רמז שמת בנימין בעטיו של נחש

שנאמר בו (בראשית ג טו): **"הוא יִשׁוּפֶךְ ראש".** ויש פ"א בכל תיבה ותיבה לומר שהיה לו פה ולא גילה על אחיו במכירת יוסף' (וכמו שאמרו חז"ל בסיבת שם האבן הקבועה בחשן ששל בנימין שמה **"יִשְׁפָּה"**, כלומר: **"יִשְׁ פָּה"**).

ועלינו ללמוד מוסר מכך, שלא מי שמדבר הרבה הוא זה שנחשב שיש לו פה, אלא המדבר לפי התורה הקדושה ושולט על פיו שלא מדבר מה שאין צריך לדבר, הוא זה שנחשב שיש לו פה, לפי שפיו ברשותו ולא הוא ברשות פיו.

"יִפְקֹד ה' אֱלֹקֵי הַרוּחַת... אֲשֶׁר יֵצֵא לַפְּנֵיהֶם" (כו טז יז)

כתב רבינו יעקב 'בעל הטורים': **'באלו ב' הפסוקים יש כ"ח תיבות - ולכך פרנס יהושע את ישראל כ"ח שנים. זהו שאמר: "וְיִזְכְּרֶת אֶת ה' אֱלֹקֶיהָ כִּי הוּא הִנְתַּן לָהּ כַּח לַעֲשׂוֹת חַיִּל"** (דברים ח יח).

"אֲשֶׁר יֵצֵא לַפְּנֵיהֶם נְאֻם יְבִיא לַפְּנֵיהֶם" (כו יז)

כתב רש"י: **'אשר יצא לפניו - לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחין את חילותיהם למלחמה. אלא, כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיחון ועוג... וכדרך שעשה יהושע... וכן בדוד הוא אומר (ש"א יח): "כִּי הוּא יוֹצֵא נְבִיא לַפְּנֵיהֶם יוֹצֵא בְּרֹאשׁ וְנִכְנַס בְּרֹאשׁ"**.

מן הענין להביא את דברי הרמב"ם בפירוש המשניות למסכת 'סנהדרין' (פ"ב מ"ב) שביאר: בטעם הדין שה'מלך לא דן ולא דנין אותו' וכו' לפי שהמלכים עבריינים במלכותם ולא היו משבחים את השפלות ולא היו נכנעין לדברי תורה. אבל במלכי בית דוד אמרו בגמ' **ש'הם דנים ודנים אותם'** לפי שהם היו יודעים את התורה ולא היה רע בעיניהם השפלות

וההכנעה לדברי תורה, לפי שמלכותם על פי התורה לא יגרע ממנו ענוותנותם, לכך אמר הכתוב על: **"בֵּית דָּוִד כֹּה אָמַר ה' דִּינוֹ לַבָּקָר מִשְׁפָּט"** (ירמיה כא).

"וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה" (כח כז)

רבינו יעקב 'בעל הטורים': עומד על כך, שכל קרבנות העולה הכתובים במועדים כולם חסרים את האות **וּי**, חוץ מעולת העצרת שכתוב עולה עם האות **וּי**, הלא הדבר אומר דרשני. וביאר בזה: שהוא בא לרמוז **'שבששה בסיון ניתנה בו תורה'**.

"שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם" (כח ל)

רבותינו בעלי התוספות תמהים, מדוע בכל מקום כתוב: **"שְׁעִיר עִזִּים חֲטָאת"** ואילו כאן בקרבן חג השבועות כתוב: **"שְׁעִיר עִזִּים"** לחוד בלא תוספת התיבה **"חֲטָאת"**, מה טעמו של הדבר? וביארו בזה: לפי שזה זמן מתן תורה ואמרו חז"ל במדרש (הראוני שהווא מ'ירושלמי' ומובא בפ' הר"ח למסכת ר"ה לב): **'משקבלתם עליכם עול תורה ומצוות, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מעולם'**. ועיין שם עוד מה שכתבו בזה.

"וּבַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׂבִיעִי... וְהִקְרַבְתֶּם... פְּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים... וְשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֲטָאת" (כט יב - יג טז)

מובא בספר 'קול אליהו' בשם הגר"א מוילנא: הנה ביום השני כתוב ג"כ בזה הלשון: **"וְשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֲטָאת"**. אמנם ביום השלישי כתוב: **"וְשְׁעִיר חֲטָאת"**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

"וּמִנְחָתָם וְנִסְפָּהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וּלְכֹכְשֵׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם" (כט לג)

רבינו יעקב בעל הטורים (בפרשת וישלח' לב טו): עומד על כך כי כל המילים של פסוק זה מסיימים באות מ"ם. וכמו כן מצינו בפסוק בפרשת וישלח' (בראשית לב): **"עֲזִים מְאִתִּים וַתִּישָׁם עֲשָׂרִים רְחֵלִים וְרַחֲלִים מְאִתִּים וְאֵילִים עֲשָׂרִים"**. לומר לנו שבשביל מנין הבהמות ששלח יעקב אבינו לעשו שמספרם עולה יחד **תק"ן**, יש **תק"ן** קרבנות בשנה חוץ מהמתמידים. ולדברי בעל הטורים הללו, נוכל להוסיף ולבאר באופן נפלא וברור את דברי הגמרא במסכת 'חולין' (קלו): המספרת: על איסי בר היני שמצאו לר' יוחנן ששונה לבנו בלמודו **"רְחֵלִים"**, אמר לו איסי בר היני: "עליך לשנות לו רחלות ולא **"רְחֵלִים"**", ענהו ר' יוחנן: "אני שונה **"רְחֵלִים"** בדוקא כיון שכך הוא כתוב בתורה: **"רְחֵלִים מְאִתִּים"**, "א"ל איסי בר היני: **"לשון תורה לעצמה ולשון חכמים לעצמן"**. ע"כ דברי הגמרא. ולדברי בעל הטורים' שלמדנו יתבאר הדבר היטב: שאמר לו שאין להביא ראיה ממקרא זה, כיון שנכתב כן בכדי ללמדנו את ענין מנין הקרבנות וכנ"ל. ■

כתוב ג"כ: **"וּשְׁעִיר עֲזִים"**. אמנם ביום השלישי שהוצרכו להקריב אחד עשר פרים, אם יקריבו גם יום זה בשביל ישמעאל, א"כ יגיע אל חלקו סך ששה ושלישים פרים, שהרי כבר הקריבו כנגדו ביום הראשון י"ג וביום השני י"ב הרי יחד כ"ה. ואם נצרף ג"כ את הי"א של יום השלישי א"כ יהיה כנגד ישמעאל ל"ו והרי באמת אין מגיע על חלקו כי אם ל"ה. לכן דלגו ביום זה והקריבו ביום השלישי את י"א הפרים כנגד עשו ולכן כתוב ביום השלישי: **"וּשְׁעִיר חֲטָאת אֶחָד"**, על שם עשו כנ"ל שנקרא **"שְׁעִיר"** סתם ולא **"שְׁעִיר עֲזִים"**. ואח"כ ביום הרביעי שהקריבו עשרה פרים, הקריבו ביום זה בשביל ישמעאל להשלים המספר עשרה החסרים לתשלום המספר ל"ה. ולכן כתיב ביום הרביעי: **"וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד חֲטָאת"**, לרמז על ישמעאל, אמנם בשאר הימים שוב הקריבו כולם בשביל עשו, לכן כתיב בכל שאר הימים: **"וּשְׁעִיר חֲטָאת אֶחָד"**.

אֶחָד בלי **"עֲזִים"** וביום הרביעי כתוב: שוב **"וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד חֲטָאת"** ובשאר הימים כתיב: **"וּשְׁעִיר חֲטָאת אֶחָד"**, הלא דבר הוא. וביאר בזה באופן נפלא: דהנה דרשו חז"ל: שהפרים הקרבים בחג הסוכות הם כנגד שבעים האומות ומבואר ב'זוהר' הקדוש, דעיקר השבעים אומות הם ישמעאל ועשו ואילו שאר האומות יונקים מהם ועוד מבואר ב'זוהר' ובשאר ספרי מקובלים, שישמעאל הוא הנקרא **"שְׁעִיר עֲזִים"** ועשו נקרא **"שְׁעִיר"** סתם וכך הוא בסליחות ל"ז בתמוז, הצפיר והשעיר ע"ש. ואחר ההקדמות הללו, יבואר היטב לשון הפסוקים, שהרי צריכים להקריב חמשה ושלישים פרים בשביל ישמעאל. וחמשה ושלישים פרים בשביל עשו. וא"כ ביום הראשון שהקריבו שלשה עשר פרים, הקריבו מתחלה על שם ישמעאל שהוא היה הגדול יותר בנו של אברהם, לכן כתיב שם: **"וּשְׁעִיר עֲזִים"** שהוא מרמז על ישמעאל כנ"ל. וכן אח"כ ביום השני הקריבו שנים עשר פרים, ג"כ בשביל ישמעאל, לכן

רמז

"הַשִּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"

על הקשר שבין מחצית לבין "חמתי" והיפוך האותיות ביניהם

כשהלך לפגוע בזמרי? יש מהם שאומרים עשרה, יש האומרים שנים עשר ובגמרא (ירושלמי 'סנהדרין' נב). נאמר: כי **'ששה נסים'**. אומר החיד"א: כי כל הדעות כולן מרומזות בפסוק אחר בפרשה. בפסוק (במדבר כה): **"לָכֵן אָמַר הַנְּנִי נִתַּן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם"**. הו' של תיבת **"שְׁלוֹם"** קטועה והסברים רבים נתנו לכך. גם בענין הקטיעה קיימת מחלוקת. יש מי שסבור שהו' צריכה להיות קטנה כמו האות י', אחרים אומרים שהיא צריכה להיות מחולקת לשנים ויש גם מי שאומר שהיא ככל ה'וויים' שבתורה. בשיטה הראשונה, שצורתה היא כצורת י', מרמזת על סברתם של הסוברים כי נעשו לו י' נסים. השיטה השניה, שהו' מחולקת לשנים, מחזקת את מי שסבור כי נעשו י"ב נסים, כמנין ו' כפול שנים. ואילו השיטה האומרת שהו' היא רגילה מאשרת את הנאמר בגמרא: כי לפנחס נעשו **'ששה נסים'** כמנין ו'. ■

אותיות מ' ות' המרכיבים את המלה **'מת'** קרובות והח' והי' שיחד הן **'חי'** רחוקות. אבל במעשה הצדקה שלו הפך פנחס את **"חמתי"** והשוה אותה ל**"מחצית"** והוא העביר אותם ממות לחיים. יודעי הסוד אומרים שפנחס תיקן את חטאם של נדב ואביהוא. וכיצד? מסביר בעל ה'חדושי הרי"ם': כי קיימת הגבלה בין חטאם של נדב ואביהוא ובין מעשהו של פנחס. בנדב ואביהוא נאמר (ויקרא י א) שהם הקריבו אש זרה: **"אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתֶם"**. גם פנחס עשה את מעשהו ללא ציווי שהרי נאמר כי פעל על פי **'הלכה ואין מורין כן'**. ועוד שבחטאם של נדב ואביהוא, אומרת הגמרא במסכת 'ומא' (נג). **'שהורו הלכה בפני משה רבן'** וגם במקרה של פנחס נעלמה הלכה ממשו ובפניו הורה פנחס, מעצמו, **'שקנאים פוגעים בו'**. מה שברור מכל אלה הוא שמעשה הקנאה של פנחס התקבל בדרך של נס ולא עורר נגדו תגובה. ואכן חז"ל נחלקו ביניהם בשאלה כמה נסים נעשו לפנחס

הגר"א מנתח את תיבת **"מחצית"** במונח **"מחצית השקל"** ואומר: כי האות האמצעית בה, האות **צ'**, באה לרמז על הצדקה. משני עבריה סובבות אותה האותיות **ח'** ו**י'** ויחד **ח'י'** והרחק ממנה, בשתי קצוות המלה, האותיות **מ'** ו**ת'**, שיוצרים את המלה **'מת'**. ללמדנו שמי שנותן צדקה קרוב לחיים ומרחיק מעליו את המות כנאמר (משלי י): **"צִדְקָה תְצַיל מָמוֹת"**. פנחס הכניס את עצמו לסכנה גדולה כשבא לנקום את נקמת ה'. על פי הגמרא במסכת 'סנהדרין' (מד): הוא **'עשה פלילות עם קונהו'** כדי שלא יאבד עם ישראל. הוא סיכן את עצמו באפשרות ששמעון וזמרי יפגעו בו וכפי שאמרו חכמי ישראל, אם זמרי היה פוגע בו הוא היה פטור. מעשהו של פנחס היה, אם כן, בבחינת צדקה וחסד עם כלל ישראל. זה מה שנרמז בפסוק: **"הַשִּׁיב אֶת חַמְתִּי"**. במעשה הצדקה שלו הוא השיב את אותיות **"חמתי"**. סדר האותיות במלה הזו הוא הפוך מבמלה **"מחצית"**.

שנת השמיטה

זמן ביעור של ירקות ואתרוג

מערכת 'הברותא'
מיוחד 5 'גנזי המלך'

שאלה: אימתי הוא זמן הביעור של ירקות ואתרוג?

תשובה: בשו"ת 'מנחת שלמה' (תנינא ב ג ס"י ככג) כתב: לענין ירקות, כתב הר"ש ('שביעית' ה ד), דביעור הוי בשמינית.

ומשמע מדבריו, שכל עיקר חובת הביעור מתחיל רק החל מהשנה השמינית.

ואם כן, לדעת הרמב"ם ('שמטה' ד יב) שהולכים בירקות לפי הלקיטה ממש, אי אפשר כלל לקבוע שום זמן לביעור הירקות, אלא תיכף במוצאי שביעית צריכים לבער את כל הירקות שנלקטו בשביעית.

וטעמו של דבר: כי אפילו אם יש עוד בשדה ירקות המחוברים לקרקע, הרי אין נוהגים בירקות הללו דיני שביעית, כיון שהולכים בהם אחר לקיטה והלקיטה של הירקות הללו תהיה כבר אחרי שביעית ונמצא, שהירקות של שביעית שהן הפקר, כבר כלו לחיה מן השדה. שהרי מעתה, אין לך 'משומר' גדול מזה, כיון שפקעה מהירקות שנשארו מחוברים בשדה חובת הפקר מן הדין ואם כן, הגיע זמן הביעור של הירקות שכבר נלקטו, מיד בתחילת השנה השמינית.

ובספר 'אור זרוע' ('שביעית' שלב): משמע קצת שסובר שהביעור הוא דוקא בשמינית ולא בשביעית.

אמנם, באמת לא נזכר זה בשום מקום, שדין הביעור מתחיל מהשנה השמינית. ואדרבה, איפכא מוכח מכמה מקומות.

אבל ודאי הוא, שכל הירקות שנלקטו בשביעית, יאסרו תיכף במוצאי השביעית.

וקשה לפי זה הדין ש'פ'ל ה'ספ'יח'ים א'סורין חוץ מ'ספ'יחי כ'רוב'. ומעמידה זאת הגמרא: שיצאו ספ'יחי הכרוב שגדלו בשביעית אל השנה השמינית. וכתב רש"י ב'פסחים' (נא:): 'משום שכרוב אינו כלה לחיה כל ימות החורף' (עיי'ן ר"ש פ"ט ד'שביעית). ואילו להנ"ל קשה, הרי כרוב הוא מהירקות, דאזלינן בהו בתר לקיטה?!

ויש לעיין גם בהא דתנן במסכת 'שביעית' (ז ב) שיש מיני ירקות אשר אין להם ביעור כלל, מפני שהם מתקיימים תמיד בארץ ולא כלה כלל לחיה מן השדה. ואם כדברינו, שזמן הביעור של ירקות הוא לעולם במוצאי שביעית, מה זה משנה שלא כלו הירקות הללו מן השדה והרי פקעה מהם קדושת שביעית ומכאן ואילך הם נחשבים 'משומר', שהרי מכאן ואילך מותר לשומרם וקיימא לן ש'אי אתה אוכל מן השומר' (ת"כ ה)?

אך לפי זה יוקשה לן גם בפירות האילן, האיך יתכנו פירות שלא תנהג בהם חובת ביעור, שהרי אף אם קיימים פירות אלו

בשדה, הלא אין קדושת שביעית אלא בפירות שהביאו שלישי בשביעית והללו הלא כבר כלו לחיה מן השדה?

ולכן נראה, שדוקא מיני פירות וירקות אשר כלים פעם מן השדה, בהם אמרינן, שאף אם קיימים עדין מהם בשדה, מכל מקום, אם הם משומרים, הרי הם נחשבים כאילו כבר כלו מן השדה. אבל מיני פירות שאין בהם כלל כילוי מן השדה, הרי כיון שהם נשארים תמיד, אף שהפירות של השביעית שפיר כלים מן השדה, בכל זאת, לא נוהג בהם חובת ביעור.

ולפי זה נמצא, שירקות אשר כלים פעם מן השדה, הוי דין ביעורם תיכף במוצאי שביעית.

אלא שלאור דברים אלו, צריך ביאור בגמרא במסכת 'ראש השנה' (טו.), כי נשמע שם להדיא שנוהג ביעור באתרוג. וקשה, הלא האתרוג 'דר באילן' משנה לשנה וגם מתקיים באילן שנים ושלוש שנים? כדכתבו התוס' בר"ה (יד: וב'סוכה' מ. תוד"ה ו'לשביעית').

ובספר 'השמטה' להגרי"מ טוקצינסקי הרגיש בזה (בפ"ט הערה 4) ומביא שם מהגאון מוהר"ש סלנט זצ"ל: שביעורו של האתרוג הוא בחדש שבט.

אך תמוה מאד, כיון שיש לו ביעור, אם כן, לדעת הרמב"ם שמחמיר ללכת באתרוג לחומרא 'בתר לקיטה', הרי זמן ביעורו הוא תיכף במוצאי שביעית? ■

יעמדו על הברכה

מארקו בן אלידה
יזכה לעלות לארץ עם כל משפחתו

דניאל בן מרים
שיצליחו להפיץ יהדות בהולנד

לרפואה שלמה מהרה
אביתר ועדיאל בני שי

סטפאנו בן פראנקה
יזכה להצליח בכל עסקיו

איתמר, עמנואל(עמי), ארנון ורועי
לחזרה בתשובה
תומר וארנון לזיווג הגון

סוניה בת רובי
לזיווג הגון במהרה

אלאונורה בת אדה
רפואה שלמה בכל אבריה וגידיה

מאיה בת שושנה
לזיווג הגון מהרה ופרנסה טובה

קלאודיו בן סראנה
ברכה והצלחה בכל עסקיו

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

ארגון "ותחפלל חנה" - כולל מדרש ראובן חולון - ראשון לציון

הננו שמחים להודיע לציבור כי בעוה"ת עלה בידינו לארגן נופש חמישי ששי שבת במלון "נינר קלאסיק" המפואר בתאריך בא'-כג' תמוז ברשת "מטות" (לחנינים) 24-26/07/08

באכיל:
 ✓ ארוז כניס
 ✓ כמיכה כהפנייה
 ✓ אטרקציות
 ✓ פנאי/איריס
 ✓ הצלולו/אפסוס
 ✓ סנוק/שג
 ✓ אזור הפקודות

בהשתתפות:
 הרב יצחק חתן צמח שלי"ם א"ר שכונה בחולון והנביטן רבי דוד שלמה שירו הי"ו

הפילט סנקו!
 טבעת צבא מלון
 אזור פנאי/איריס יקני סנקו

נותרו חדרים אחרונים!!!

כמותי 1380
 אזור פנאי/איריס

לפרטים: נפתלי 054-7713702 אייל 052-5500654

חדש בארץ!!

בכל לילה לפני ה'נצ' הרב **אמנון יצחק** נותן שיעור ב: 4:30 מדרש 'שומר טוב' על תהלים 5:15 תפילת ותיקין

לרפואת הרב יהודה בן אסתר הינדה יצ"ו הצבור מוזמן לכל השעורים בבית כנסת אליהו הנביא רח' עוזיאל 42 ב"ב

מרפאת שיניים שן וחסד

נוסד בשנת 2132

כתר חרסינה 570ש"ח
 שתל 1.490ש"ח ♦ תותבת 1.590ש"ח
 תותבת גמישות ללא וזים 2.990ש"ח
 ישור שיניים החל מ-4.800ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק
03-5794757 ♦ 052-8448443

לפרסום ב'גנזי המלך' צלצל עוד היום

03-6762226
050-6500666

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אמנון יצחק

ביום רביעי יב' אב 13.08.08 יציאה בשעה 7:30 בדיוק

המסלול:

קבר רבי יונתן בן עוזיאל זיע"א	11:30 עמוקא
הרצאה של הרב אמנון יצחק שליט"א	13:00 כינר
ארוחת צהרים כיד המלך	14:30 כינר
קבר הרמב"ם, ר' יוחנן בן זכאי ותלמידיו, השל"ה הקדוש	17:30 טבריה
קבר חבקוק הנביא	

הרצליה, כפר סבא, רעננה - גב' סימה זגוג 052-3303442 / 09-9558033
אלעד - גב' יהודית סופר 052-4730519
ראש העין - בשרי שמעיה 054-5223907
רחובות והסביבה - סיבוני סיגל 050-4341306

ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק
טל: 03-6777779

השירים החדשים של הרב אמנון יצחק שליט"א!

'משה הרועה הנאמן'

'התשובה למדינה'

'השלום בוא יבוא'

'יצחק עולה תמימה'

ניתן לרכוש במשרדי 'שופר'
מתתיהו 10 בני ברק
טל. 03-6777779